

Papel e protagonismo educativo das administracións locais

REVISTAGALEGA
DE EDUCACIÓN
PUBLICACIÓN DE NOVA ESCOLA GALEGA

ISSN: 1132-8932

Páx. 62-64

Belén Caballo Villar

Profesora da Facultade de Ciencias da Educación/USC

belen.caballo@usc.es

Iván García García

Animador Sociocultural do Concello de Vedra e Profesor asociado da USC

ivan.garcia.garcia@usc.es

Neste 2019 fanse 40 anos das primeiras eleccións democráticas municipais. Moitas cousas teñen mudado neste tempo nos escenarios social, político, económico, científico, tecnolóxico, cultural, ambiental... e neste marco é no que debemos analizar a realidade educativa, tendo en conta -entre outros aspectos- os referentes legais que a regulan, non só na escola, senón tamén no eido municipal do que forma parte.

Sendo así, cómpre lembrar que a Lei de Racionalización e Sostibilidade da Administración Local (27/2013, de 27 de decembro) segue circunscribindo o

labor dos municipios á limpeza e mantemento das instalacións escolares, ademais de vixiar o cumprimento da escolaridade obrigatoria, cando son moitos os Concellos que teñen demostrado a súa capacidade para activar estratexias en clave educativa e de participación social. É na contorna local onde se detectan as necesidades e as potencialidades dunha comunidade e, neste senso, o labor educativo municipal resulta fundamental. Complementariamente, a escola é consciente de que forma parte dun espazo, dun tempo e dunhas circunstancias que non lle son alleas, e nelas debe ter unha presenza activa.

É por iso que os Concellos son a ferramenta idónea para vincular a escola coa comunidade, poñendo en funcionamento as tres patas do tallo: educación, democracia e cidadanía. Neste proceso de sinerxias xorden iniciativas de coñecemento da contorna e do patrimonio, programación cultural e socioeducativa, apoio a iniciativas escolares, accións formativas transversais en temas como igualdade, medio ambiente ou participación integrados en proxectos de desenvolvemento socio-comunitario territorial.

Cómpre lembrar que para este labor non existen receitas máxicas, pero o traballo en rede entre os axentes do territorio que forman o ecosistema educativo (ciudadanía, asociacións, empresas locais e Concello) axuda a que nazan proxectos cunha visión educativa inclusiva. E neste proceso –tanto no rural coma no urbano– resultan clave, entre outros, a visión e o compromiso político, a existencia de concellaría e departamento municipal de educación, a dotación de persoal técnico, así como o grao de interese e de relacións entre os axentes educadores locais.

Pasan os anos e o desafío segue sendo asumir colectiva e corresponsablemente que o dereito á educación non se limita ao dereito á escolarización. E para continuar avanzando na liña dun “territorio educador”, dunha “educación comunitaria”, o Concello é unha peza básica. Faise preciso reforzar a descentralización e recoñecerlles aos municipios competencias educativas que lles permitan potenciar espazos de traballo en rede para deseñar estratexias educativas contextualizadas, converter as escolas en centros de vida comunitaria e ampliar o capital social e relacional da veciñanza.

En definitiva, o papel do Concello debe centrarse en estimular a iniciativa das escolas e das comunidades nas que se inte-

gran, poñendo ao seu servizo os equipamentos e recursos materiais e humanos necesarios, xerar proxectos compartidos, articular servizos como o escolar de orientación e o municipal de educación familiar, favorecer procesos de animación sociocultural e desenvolvemento comunitario artellados nun plan municipal de educación; dinámicas que lles outorgan aos Concellos un papel protagonista no eido educativo, ademais de achegarlles un sinal de identidade.

Neste sentido, contamos actualmente cun significativo conxunto de actuacións municipais en toda Galicia, desde que nos anos oitenta os concellos de Vigo e de Santiago iniciaran este novo camiño, que foron seguindo, se ben non sempre se mantiveron ata o presente, Oleiros, Redondela, As Pontes, Narón, A Coruña, Lugo, Ferrol, Rianxo, Pontevedra, Allariz, Fene e Foz, entre outros.

Para exemplificar estas reflexións tomaremos como exemplo o caso do Concello de Vedra, un municipio rural localizado ás portas de Compostela, en pleno Val do Ulla, no que conviven 5 050 habitantes. Conta cun CPI, un CEIP e 3 escolas unitarias integradas nun CRA compartido co concello veciño. Ademais dispón doutros equipamentos como a Escola Infantil Municipal, o Centro Municipal de Formación e o Telecentro.

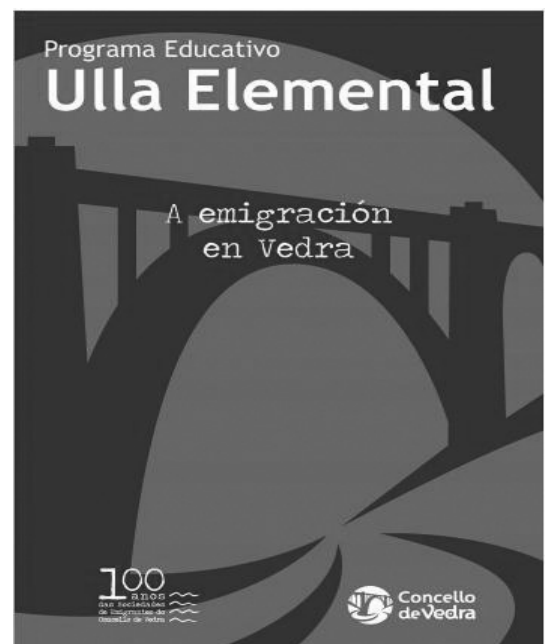
En todo o territorio realízase un amplo abano de iniciativas da denominada “educación non regulada”, ofertadas dende o propio Concello e dende as diferentes asociacións, que van dende as escolas de música, culturais e deportivas ata o teatro e o audiovisual. Asemade, diversas áreas municipais impulsan –de forma transversal– actividades socioeducativas que xorden dos servizos de medio ambiente, desenvolvemento agrícola, emprego, educación e formación, xuventude, cultura, depor-

tes, servizos sociais, sanidade, consumo, igualdade... e que están destinadas a toda a poboación.

Dende o inicio do ano 2000 e ata a actualidade desenvólvense actuacións educativas salientables, unhas de iniciativa municipal e outras xurdidas dos centros educativos co apoio de diferentes institucións:

- O Programa Educativo Ulla Elemental[1]: comeza no 2005 para potenciar o coñecemento do patrimonio natural e histórico-cultural de Vedra e da Ulla, contribuíndo a que se entenda como recurso sostible e sinal de identidade. Neste marco desenvólvense accións formativas para o profesorado, saídas de campo para o alumnado, materiais didácticos (sobre a camelia, a auga, as festas e a emigración), así como outros recursos tamén de carácter didáctico. Está dirixido a toda a comunidade vedresa.

[1] Ulla elemental: <https://www.concellodevedra.es/gl/node/217>

- **Repensando a escola[2]:** o CEIP Ortigueira está a desenvolver este proxecto no que o conxunto da comunidade educativa achega ideas para realizar as obras de adaptación dos edificios do colexio. Unha colaboración Concello-escola baixo a dinámica de apoderamento no proceso de identificación de necesidades de infraestrutura e, ao tempo, para crear sinerxías nunha iniciativa de ensinanza-aprendizaxe.

- **Vedra Medra:** o CPI de Vedra acolle este proxecto que busca que o alumnado dos diferentes centros medre, se forme e se recoñeza na súa terra. Esta iniciativa leva conseguido tres recoñecementos. O apoio municipal materialízase ao longo do desenvolvemento do proxecto identificando informantes clave para as recollidas de campo e intercambios interxeracionais, deseño e acompañamento

- **Colaboración continua** co CRA Boqueixón-Vedra "Neira Vilas" en propostas como a Rede de Escolas na Nube, un proxecto de ensino baseado en aulas virtuais que recibiu diferentes galardóns. O apoio municipal concéntrase en proxectos interculturais coa visita de

mes, concursos de pintura ou literatura, no proxecto Vedra en Ciencia coa creación de proxectos temáticos, na recuperación do Entroido tradicional dos Xenerais da Ulla, en iniciativas de concienciación sobre o medio ambiente, de prevención e saúde etc.

de itinerarios para a descuberta do territorio, financiación de transporte para as saídas, entre outras. Unha retroalimentación continua nunha iniciativa que reforza o programa Ulla Elemental.

[2] Repensando a escola: <http://sistemalupo.ferminblanco.com/lupo-en-el-cole/>

persoas de diferentes partes do mundo, o achegamento da cultura tradicional, a axuda en transporte para saídas ou itinerarios de coñecemento da contorna.

A colaboración Concello-escola tamén se materializa na participación conxunta en certa-

En definitiva, a administración local e as escolas dun territorio son o viveiro de desafíos no que, en clave colaboradora, e de forma directa e transversal, poden xermolar estratexias de acción que teñan como finalidade o desenvolvemento socioeducativo integral da veciñanza. ■